

Anne Kovalainen

ENSIN PALASIVAT
LINNUT

Karisto
Hämeenlinna

Siskoille, sutureille

© Anne Kovalainen ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-40276-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

*Huuto kohoaa ilmaan ja jää elämään.
Se kasvattaa siivet noustessaan ylöspäin kohti
taivaan tähtiä ja kuuta. Maa alapuolella tärisee
äänen voimasta. Häkin ovi aukeaa.
Vain vapaat linnut lentävät. Aika pysähtyy.
Aika ei koskaan lakkaa. Tulesta se syntyy aina uudelleen.*

PROLOGI

m3

Kaukana järvenselällä loimottaa vihreä valo. Tätä he ovat ilmeisesti etsineet kaikki nämä vuodet.

Jotain merkkiä. Ja siellä se palaa.

Yö on hiljainen. Laineiden hidas liplatus rantakiviin, ähisten työskentelevät miehet. Tatuoidut, karvaiset käsivarret työntävät venettä kohti vettä. Nainen on tehnyt pitkän matkan. Hän on kulkenut muiden mukana väärään suuntaan ja palannut viimein lähelle paikkaa, josta kaikki sai alkunsa. Mies on luvannut, että kun he ovat perillä, hän saa pojan takaisin. Kun on rauha, kun asiat ovat asettuneet, kun mies saa omansa. Hän on nähnyt pojan viimeksi vuosi sitten. Silloin hän oli päässyt mukaan alkuperäiseen leiriin. Poika ei ollut tunnistanut häntä. Kuinka olisikaan, sehän oli ollut melkein vauva, kun mies oli ottanut lapsen häneltä. Hänet vietiin pois, poika jäi.

Välimatka lyhenee, mutta hän ei jaksa enää uskoa miestä. Vatsassa lepattaa perhonen. Hän on raskaana. Hän toivoo, että lapsi tulisi kesken pois.

Erik seisoo käsi Linnean ympärillä vähän muista sivussa. Linnea kantaa eilen syntynyttä pientä poikaa käsivarsillaan. Nainen katsoo heitä kateellisena, kohtaa Erikin tyhjän katseen. Linnean jalat pettävät alta.

”Koettakaa nyt saada se saatanan vene veteen.” Ääni on täysin kiihkoton, sanat eivät sovi yhteen äänen kanssa.

Nainen vetäytyy puiden varjoon. Hän kaivaa pikkuhousujen vyötärökaistaleen alta laminoitun paperinpalan valmiiksi, piilottaa kuvan nyrkkiinsä.

”Minun täytyy...”

Kukaan ei näytä kuulevan, mutta vihreät silmät nau-liutuvat hänen silmiinsä ja nainen tietää, että ne näkevät hänet. Kiireesti, ennen kuin kukaan ehtii estää, nainen vetäytyy puiden väleissä puikkelehtien niin kauas, ettei kuule mitään muuta kuin ympärillään humisevan metsän. Hän voisi paeta, nyt. Piiloutua metsään, kaivautua sammaleiseen kivenkoloon ja odottaa aamua. Mutta ei hän tee sitä. Michellä on poika.

Nainen vilkaisee nopeasti ympärilleen, kyykistyy ja kaivaa sormellaan pienen kolon puun juurelle. Hän piilottaa laminoitun paperinpalan jonkun löydettäväksi. Merkiksi siitä, että hän on elossa. Varoitukseksi, että mies on tulossa. Valokuva kertoo, että on vielä olemassa Anneli Anneli Anneli.

”Mitä sinä vetelehdit täällä? Ala tulla.”

Hän ei ole menossa mihinkään. Vain sinne, minne vihreät silmät häntä kuljettavat. Pelko on jättänyt hänen ruumiinsa kauan sitten. Hän kantaa välinpitämättömyyttä kuin viittaa ympärillään. Kahahdus, linnun siipien läiske. Jotain suurta lehahtaa heidän ylitseen.

Nainen kirkaisee, pamahdus saa hänet painumaan kyyryyn. Mies kiskaisee hänet ylös kovakouraisesti ja raahaa veneeseen. Vastasyntyneen itku kaikuu yli veden.

OSA 1

m9

Heräsin pesivien lintujen huutoon. En tiedä, miten linnut aina löytävät tiensä takaisin. Sukupolvi sukupolvelta ne palaavat. Sielulinnut, outolinnut, häkkilinnut, houkutuslinnut. Linnunluut, höyhenenkeveät, muuttolinnut, saattajalinnut. Kaikki lokit ja pöllönperkeleet. Tämä on minun reviirini.

Vain vapaat linnut lentävät, siksi ne kahlitaan. Vain kesyt linnut kaipaavat, siksi niiltä katkaistaan siivet. Tiedän, että olen jo lähellä, voin tuntea tytön ajatukset omiani vasten joskus öisin. Tämä on täydellistä jumalaista johdatusta. Jos tyttö on lähellä, Eeva ei ole sen kauempana. Eeva on onnistunut pysymään liian pitkään ulottumattomissani. Aivan kuin tielleni olisi tahallisesti istutettu vääriä vihjeitä. Eevalla on jotain minulle kuuluvaa, me molemmat tiedämme sen. Ehkä on totta, mitä sanotaan, että äitiys on voimista vahvin. Mutta Jumala on vahvempi. Aikaa on kulunut hukkaan, nyt yhteisö on valmis. Tytön on helpompi sopeutua, kun olot eivät ole enää niin alkeelliset ja keskus on pysyvästi täällä.

Kynänteriä katkeaa. Paperin rahina, kun rutistan arkin. Linnut häiritsevät.

Astelen altaan reunalle. Vesi tuntuu viileältä ajatuksista kuumennutta ihoa vasten. Jumala puhuu minussa. Hehkun hänen armossaan. Vihreä liekki nousee vedestä ja rauha laskeutuu

*ylleni. Villisti ryöppyävä vesi puhdistaa työntyessään läpi ihosta.
Vesi tekee minusta sen, mikä on oleva.
Mies, pyhistä pyhin. Armas Pyhä.*

Mullistuksen vuosipäivään on muutama kuukausi. Sirja pyykkää, kokkaa, puhaltaa, siivoaa, komentaa; laittaa lopulta nukkumaan. Lepää ja aloittaa alusta.

Kymmenen vuotta sitten kaikki oli ollut erilaista. Hänellä oli ollut toisenlainen aavistus siitä, millaiseksi elämä muodostuisi. Kaikesta pehmeästä on tullut kovaa, äänistä hiljaisia. Vanhasta ei ole jäljellä muuta kuin haaleita muistoja. Poissa on valinnanvaikeus vaihtoehtojen edessä. Uusi elämä tarjoaa vain yhden näkökulman. Tämän.

Taivasta verhoaa liki läpitunkematon pilvimassa. Tänne ylös rinteelle ei kuulu voimakkaiden pilvipuhaltimien meteli. Suurten siipien hitaasti pyörivän liikkeen voi nähdä, ilmavirta saa Pikkujärven pinnan väreilemään tyyninäkin päivinä. Sirja katselee harmaata taivasta samalla kun ripustaa pyykkiä ulos kuivumaan. Hän on unohtanut, miltä keinotekoinen puhdas tuoksui silloin kauan sitten. Nyt vaatteissa tuntuu aina heikko etikkainen lehdus. Sirjan on vaikea tottua muutoksiin, niin kuin kuivattamaan pyykkiä ulkona helmikuussa. Poimimaan satoa toukokuussa; pihan omenapuut kukkivat jo.

Nurmikolla mellastavat lapset, pienin nukkuu pyykkikorissa portailla. Sanelman pitäisi jo tulla, koulupäivä on

loppunut aikaa sitten. Matkaa ei ole pitkästi. Nuorempana Sirja ehti olla huolissaan koko maailmasta. Ilmastosta, kulkutaudeista, rahasta. Nyt hänen sydämensä käpertyy kokoon pelosta aina, kun jokin poikkeaa totutusta rutiinista. Takaa-ajetun tunne syöpyi mullistuksen edellä iho- huokosiin, eikä se ole lähtenyt hänestä. Sirja juoksee pakoon lopun elämäänsä.

Portti kolahtaa.

”Eemeli!” Antti juoksee portille koko kuusivuotiaan tarmolla.

Sirja huokaa helpotuksesta, kun näkee, että Sanelma raahaa koululaukkuaan Eemelin perässä.

”Sirja, saanko mennä Vaihtotorille mukaan? Tein läksyt jo kotimatalla.” Niin Sirjakin muistaa aina vastanneensa.

”Minä voin tarkistaa ne sitten illalla”, Eemeli hymyilee ja iskee vaivihkaa silmää Sanelman pään yli.

Jotain on tapahtumassa. Kuin pilvipuhaltimet olisivat voimallaan ylätäneet Sirjan tunteita peittävään usvaan ja paljastaneet naururypyt sinisten silmien ympärillä. Hän hämmästyttää sitä, miten hengitys tihenee ja vatsa täyttyy perhosista, vain koska joku katsoo lämpimästi silmiin. Eikä hän osaa sanoa Eemelille ei, vaikka siitä on tullut hänen sanavarastonsa kulmakivi.

”Saanko minäkin?” Antti kysyy toiveikkaasti.

”Et”, Sanelma sanoo yhtä aikaa Sirjan kanssa.

Lasten selän takana Sirja hymyilee Eemelille. Mies tuijottaa intensiivisesti takaisin ja rinnassa tuntuu kipeältä sydämen takana paisuvasta tunteesta. Vieläkö hän, onko se mahdollista?

”Niin saanko?” Sanelma kysyy uudestaan.

”No jos Eemeli huolii sinut mukaan.”

”Jee!” Hitaus katoaa ja tyttö pinkaisee sisälle ja takaisin ilman koulureppua.

Antti potkii pikkukiviä, kivi osuu Elsaan, joka alkaa itkeä. Sirja haluaisi painaa Sanelman syliinsä, mutta näkee enää tytön selän, kun tämä kiipeä Eemelin pyörän selkään. Eemeli taluttaa pyörän portista ja pihaan jää leijumaan hätäisesti huudettu hei.

Eemelin kanssa on hauskaa. Hän ei puhu turhia ja vastaillee muita aikuisia paremmin kysymyksiin, joita minulla on paljon. Minusta on mukava käydä Eemelin kanssa kauppamassa kalaa, ja olen melko onnellinen, että viime syksynä Eemeli muutti meidän taloon. Hän tuli jostain muualta, toiselta alueelta. Siitäkin Eemeli kertoo aina välillä. Nyt pomppotelen pyörän satulassa alas mäkeä. Kalalaatikoista pyörän vaunussa nousee järvenhajua. Ne on nostettu Pikkujärvestä, vaikkei se ole ollenkaan pieni. Pienempi kuin Isojärvi, mutta sitä en halua ajatella. Isojärven toisella puolen on Villimaa ja siellä asuu ne. Joskus pääsen Eemelin kanssa Pikkujärvelle mukaan, Anttikin käy siellä Eemelin kanssa.

”Tuliko sinulle kuinka paljon läksyä? Tiedän vaan, kauanko voidaan viipyä, että ehdit ne tehdä ennen nukkumaanmenoa?”

Minä pidän Eemeliä ystävänä, vaikka hän onkin mies jo. Välillä melkein unohdan, että Eemeli on toisenlainen. Aikuisen.

”Ei, tein ne jo.”

”Niin koulumatkalla?”

Vilkaisen olkapääni yli. Eemeli nauraa. En ole koskaan nähnyt sitä vihaisena. Kohautan harteita ja keskityn ajamiseen. Vaikka ei minun tarvitsisi, kun en aja oikeasti, pitelen vain tangosta kiinni, kun Eemeli ohjaa.

Haluaisin aina päästä mukaan, kun Sirja käy Vaihtotorilla. Se on yksi minun lempipaikoistani. Sieltä me korteilla hankimme kaiken, mitä tarvitaan. On siellä sellaistaakin, jota ei tarvitse, mutta jota silti kovasti haluaa. Niin kuin polkupyörä. Ja sellainen harmaa kellohelmainen takki. Mutta Sirja ei yhtään kuuntele, kun sanon, että ne ovat tarpeellisia. Sirja vain hyräilee ja kerää koriin perunoita ja porkkanoita. Kaikenvärisiä villalankoja ja välillä jotain muuta. Kaikki on sellaista, mitä Sirja sanoo käytännölliseksi. Olen nähnyt, että silloin ennen oli toisenlaista. Koulussa, ja sitten Sirjalla on sellaisessa puhelinlaitteessa vielä kuvia tallessa, sellaisiakin, joissa olen ihan pieni. Ennen näytti erilaiselta. Oli jotenkin ei niin käytännöllistä. Välillä kyllä haluaisin vähän koristella kotia sellaisilla kimaltavilla ja koreilla kuin Sirjalla on ollut. Meillä on yksi entisaikojen koriste, pieni sininen lasilintu, jonka Sirja toi mullistuksen tälle puolelle. Juttelen sille joskus salaa Sirjalta.

Vaihtotorilla voi silloin tällöin törmätä niihin toisiin, sieltä Isojärven takaa. Siksi siellä on niin jännittävää käydä. Minä en ole koskaan nähnyt niitä, kuullut vain. Me kunnon ihmiset kadotimme kaiken uskomme mullistusta seuranneina kuukausina. Me emme usko enää mihinkään muuhun kuin tähän, minkä itse saamme aikaan. Mutta ne. Ne ovat ihan toisenlaisia. Sisko yrittää vähätellä sanomalla niitä hihhuleiksi, mutta pelottavia ne ovat.

Usko on kai jotain näkymätöntä voimaa, jota ei ole oikeasti olemassa. Sellainen heiluttaa ihmisen luottamusta omaan itseensä. Ja yhteisöön. Meissä on voimaa, niin lukee koulun seinällä. Opettaja aina sanoo, että jokaisen täytyy itse kantaa tekojensa seuraukset. Minusta se on viisaasti

sanottu, kun en haluaisi joutua arestiin jostain, mitä Antti on tehnyt. Opettaja on kertonut myös, että ennen mullistusta ihmiset jopa sotivat mielikuvituksen takia. Että joku ihan tappoi toisen, kun niiden mielikuvitus oli erilaista. Heti mullistuksen jälkeen alettiin luottaa enemmän siihen, mitä itse näki omilla silmillä. Minäkin yritän tehdä niin. Joskus pimeässä se on vaikeaa, kun varjot kasvavat niin suuriksi ja asiat erinäköisiksi kuin valossa ovat.

Silloin mullistuksen jälkeen, kun ihmiset olivat vielä vähän sekaisin eikä yhteiskunta ollut valmis, joku saattoi sanoa, että rukoillaan siltä apua. Vakiintumisen ajan alkuvaiheessa sellaisia oli lupa hakata, että jos ei älynnyt pitää suutaan kiinni, niin henki lähti. Sellaista ei enää tapahdu. Muuta kuin siellä Isojärven takana. Minä en onneksi sellaista muista, mutta Sirja varmaan muistaa. Ja Eemeli.

”Kerro pyhäläisistä.”

Eemeli on hiljaa, viheltelee vain kuin ei olisi kuullut ollenkaan, että sanoin jotain. Hiekka rahisee renkaiden alla, harmaan päivänvalon läpäisee yksinäinen auringonsäde.

”Hei pilvissä on reikä”, Eemeli yrittää hämätä minua vaihtamaan aihetta. Mutta minäkin osaan pelata tätä peliä. Tiedän jo, että kun odotan vaan, niin Eemeli kuitenkin kertoo jotain. Meidän ohitsemme juoksee neljä sotilasta. Niillä on yllään sotilasvaatteet. Minä pidän niistä ihan hirveästi. Ehkä ryhdynkin sotilaaksi. Ne näyttävät vakuuttavilta ja isoilta. Jos vain kasvan sellaiseksi. Vielä olen pienempi kuin muut luokallani. Katson sotilaita, kunnes ne katoavat edessäpäin mutkan taakse.

”Mistäköhän ne oli tulossa?” Unohdan, että odotan vastausta toiseen kysymykseen.

”Niillä on partiovuoro. Olethan sinä nähnyt, miten niitä kulkee?”

Nyökkään.

”Mitä ne partioi?”

Koulussa puhutaan kamalan vähän sotilaista, vaikka ne minua kiinnostaa tosi tosi paljon. Sotilaita on joka paikassa, niitä näkee yhtä usein kuin rakennustyöläisiä liiveissään. Sotilaat ovat kuitenkin mielenkiintoisempia. Ne seisoskelevat tai juoksevat edestakaisin pienissä ryhmissä. Yleensä niitä on neljä kerrallaan, olen laittanut sen merkille. Kun ne tulevat, kuuluu sellainen suh-tam suh-tam suh-tam, ja siitä tietää, että ne on sotilaita.

”Se on sotilaiden työtä. Varmistaa, että yhteiskunnassa on kaikki hyvin. Rauhallista. Eikä kenelläkään ole hätää. Partiot pitävät huolen siitä, että kaikilla on turvallinen olla.”

Turva tarkoittaa sitä, ettei pelkää ollenkaan. Minä pelkään yhtä asiaa.

”Miltä meidän pitää olla turvassa?”

Eemeli ei ehdi vastaamaan. Hiekkatie päättyy ja pyöränrenkaiden alla tie muuttuu tasaiseksi. Se on a-s-f-a-l-t-t-i-a. Pysähdymme tien laitaan odottamaan. Eemeli työntää pyörän telineeseen, joita on e-vaunujen pysäkeillä. Kohta eteemme pysähtyy e-mobiillille. Kiipeän lavalle ja autan Eemeliä siirtämään kalalaatikot lavan perälle. Sitten istumme vierekkäin selkä laita vasten, ja tuuli viuhuu hiuksissa.

Eemeli istuu silmät kiinni. Minä koetan katsoa ympärilläni, että voin kotona kertoa Antille kaiken. Antti on yksi meidän pienistä. Sirja pitää siitä huolta. Meillä on niitä pieniä neljä. Ne ovat vauvana meille ilmestyneet ja Sirjan työ on olla orpojen ottaja. Antti on vanhin ja me ollaan

vähän kavereita. Vaikka se ei ole vielä koulussa ja minä olen jo kolmannella luokalla.

Silmät vettyvät viimasta niin, että minäkin joudun sulkemaan ne.

”Kerro niistä pyhäläisistä.” Joudun huutamaan vähän, että saan ääneni kuulumaan suhinalta.

En kuule Eemelin huokausta, mutta käsivarressa tuntuu, miten rintakehä ensin pullistuu ja sitten tyhjenee. Hymyilen salaa.

”Mitä haluat tietää? Ja miksi?”

Epäroin. En ole kenellekään kertonut ja Eemeli on aikuinen. Mutta siinä Eemelin vieressä on niin hyvä olla, että päätän uskaltaa.

”Näen niistä välillä unta.” Koetan kuulostaa välinpitämättömältä.

”Joo, siskosi on kertonut.”

Tulen vähän surulliseksi. Tuntuu, että Sirja on pettänyt minun luottamuksen tosi tosi pahasti. Mutta toisaalta on mukava, että Eemeli ei naura, vaan on ihan vakava.

”Opettaja on kertonut mullistuksen ajoista, ja se maailma on sellainen epätosi, niin kuin mielikuvitusta. Nyt kaikki on vaan totista totta ja haaveita voi lukea kirjoista. Haaveet on unia, ihan mielikuvitusta nekin. Minä osaan kuvitella tosi hyvin, näen kuvia unissani ja Sirja on sanonut, että ne unet on vaan mielikuvitusta. Mutta on tosi pelottavaa, kun se ei tunnu unelta.”

Sainpas sanottua. Pelko ei pienene yhtään.

”Sanelma, useimmiten unet ovat kuitenkin ihan sitä mitä ne ovat. Unta.”

”Niin Sirjakin aina sanoo.”

”Ja sinun siskosi on ihan oikeassa.”

”Onko sinun mielestä joskus epäreilua, että kaikki ei päässeetkään tänne? Niin kuin kaikki hyvät ihmiset? Että sellaiset kuin pyhäläiset on täällä kuitenkin?”

”Onhan se. Onko sinulla joku tietty mielessä?”

On minulla. Haluaisin sanoa, että äiti ja isä.

”Meillä on toinenkin sisko, sen nimi on Aino. Sirja ja Aino on kaksosia. Sirja ei kerro siitä, kun se katosi eikä tullut tänne, vaikka Sirja odotti sitä aluksi. Me ei koskaan puhuta siitä, vaikka haluaisin tietää kaiken.”

”Jokaisella on joku, jota odotti monta vuotta palaavaksi. Jotkut odottavat vieläkin.”

Minä toivon, että Sirja kertoisi Ainosta. En edes tiedä, miltä Aino näytti. Sirja ei ole säästänyt Ainosta kuvia puhelimitte. Ainakaan Sirja ei näytä niitä minulle. Olen löytänyt kätkön, mutta puhelimen ruutu ei tottele minua. En saa sitä välähtämään niin kuin Sirja. Pelkällä peukalon painalluksella. On vaikea uskoa, että joskus sellaisia laitteita oli kaikilla, pikkulapsillakin. Nyt niitä ei ole kellään. Ainakaan minun tietääkseni.

E-mobiili pysähtyy kadunlaitaan. Eemelin kaveri, Elias, auttaa meitä lastamaan laatikot vetokärryihin, ja me aloitamme kierroksen. Minulla on haikea mieli, kuljen Eemelin vierellä ja pidän työntöaisasta kiinni. Naapurin Matte on isoveljensä kanssa torin sisäänkäynnin luona. Matte on meidän luokalla, Sampo on jo niin vanha, että se on siirtynyt ammattiopintoihin. Mitenkähän Matte on saanut luvan tulla tänne? Sirja ei ikinä antaisi lupaa. Sanon siitä Eemelillekin.

”Ja se on hyvä se. Vaihtotori ei ole lasten paikka.”

Tässä maailmassa ei mikään ole lasten paikka. Kaikkialla on Sirjan mielestä vaaraa ja varjopaikkoja.

”Mutta olen minä täällä käynyt monta kertaa. Sirjan kanssa Huollossa.”

”Ilman aikuisia tämä ei ole lasten leikkipaikka. Eikä Sampo vielä mikään aikuinen ole.”

Loukkaannun. Ihan kuin olisin joku lellipentu, joka leikkisi Vaihtotorilla. Siellä on aivan liian paljon nähtävää, jotta ehtisin leikkiä. Eemeli on ihan yhtä tylsä kuin muutkin aikuiset.

Vaihtotorille mennään pientä tunnelia pitkin. Antti ja muut pienet aina huutelevat, kun niistä on kiva, kun kaiku vastaa. Minä olen sellaiseen aivan liian vanha. Sirja aina sanoo, että Sanelma-muori. Sirja väittää, että olen syntynyt valmiiksi mummona.

Eemeli työntää laatikkokärryn kalanmyyntipisteen luo. Me emme ennätä seistä siinä pitkään, kun laatikot ovat tyhjiä kaloista, mutta täynnä järventuoksua ja irronneita suomuja. Laatikot täytyy vielä putsata, sitten voimme nostaa ne seinän viereen ja matkata e-vaunulla siihen risteykseen, johon jätimme pyörän. Minua väsyttää ja harmittaa vähän, etten oikeasti ole tehnyt läksyjä koulumatkalla, vaan ne ovat vielä tekemättä.

”Tehdään yhdessä ne sinun läksysi. Kiitokseksi avusta.”

Ihan kuin Eemeli osaisi lukea ajatuksia. Hymyilen sille ja Eemeli virnistää takaisin. Tietäisitpäs vaan, kiitokseksi saat kertoa pyhäläisistä, ajattelen ja virnistän vielä leveämmin.

Joku huutaa. Se kuulostaa vähän niin kuin varoitukselta tai käskyltä. En ehdi yhtään nähdä, kuka huutaa ja miksi, kun Eemeli vetää minut selkensä taakse ja painaa minut

seinää vasten. Maa tömisee, suh-tam suh-tam suh-tam. Koetan kurkkia Eemelin kainalon alta ja näen, miten sotilaita juoksee saappaat kiveystä jytistäen meidän ohitsemme. Mistähän ne sotilaat ilmestyi? En nähnyt niitä aiemmin. En pysty puhumaan, että voisin kysyä Eemeliltä. Eemelin villapaita tunkeutuu suuhun ja kieleen jää karvoja.

Notkistan vähän polvia ja silloin näen. Torin keskellä seisoo kolme pyhäläistä. Niillä on juhlapuvut päällä, sellaiset poikien narut kaulassa. Koitan kuiskata sitä nimeä, on vaikea sanoa k-r-av-a-a-t-t-i. Kurkussa kutittaa nauru, ei kukaan pukeudu tuollaisiin vaatteisiin. Minua pelottaa, mutta vähän vain. Ei niitä voi pelätä, kun ne näyttävät niin hölmöiltä. Sitä paitsi Eemelin selän takana olen turvassa.

En näe pyhäläisten kasvoja kunnolla. Ovat ne aikamoisia. Sotilaat ovat jo aivan lähellä, ne on kaivaneet sähköpamput esiin. Silti yksi pyhäläisistä kohottaa kätensä ylös.

”Pysähtykää kuulemaan pyhää sanaa”, pyhäläinen huutaa.

”Armas Pyhä kulkee keskellämme. Hyvän paimenen tavoin hän ojentaa kätensä niille, jotka jättävät tämän maallisen maan ja tulevat pyhän luo.”

Kuuluu mahtava räsähdys. Sotilaat laukaisevat siniset liekit yhtä aikaa. Korvissa sirisee ja maa ja taivas vaihtavat paikkaa. Eemeli on heittänyt minut olalleen ja juoksee kohti portteja.

En kuule enää pyhäläisen ääntä. Olisin halunnut nähdä, miten ne hytkyvät sähköä voimasta, mutta pää pomppii holtittomasti enkä näe muuta kuin Eemelin kuluneen housuntakamuksen, kun hän harppoo kohti e-vaunun pysäkkiä.

Sirja kulkee levottomasti keittiön ja lastenhuoneen väliä. Antti murjottaa, Elsa leikkii nukeilla. Iisakki kiskoo perässään vanhanaikaista puujunaa ja Helmi harjoittelee hyppäämistä. Vain toinen jalka nousee ilmaan, vaikka tyttö kuinka yrittää. Hajamielisesti Sirja nauraa lapselle, kun se pyllähtää nurin. Lapset vaistoavat jotain olevan tekeillä. Niiden eleet muuttuvat nykiviksi ja nauru kasvattaa voimaa. Sirja koettaa rauhoittaa lapsia ja ennen kaikkea itseään laulamalla hiljaa.

Antin tulosta on aikaa yli viisi vuotta, Elsan melkein neljä. Helmi ilmestyi kaksi vuotta sitten ja heti perään tuli Iisakki. Aina välillä lapsia katselleessaan Sirja miettii, mistä ne tulevat. Sitten arki vyöryy yli, eikä ajatuksille jää aikaa. Ainoastaan öisin ajatukset pulpahtelevat pintaan, saavat sydämen hakkaamaan.

Siksi hän ei voi olla miettimättä, mistä tämä levottomuus nyt kumpuaa. Miksi hän pelkää aina Sanelman poistussa näköpiiristä? Menneisyys katosi mullistukseen, miksi hän yhä etsii huoneesta ensin toisen poistumistien, jos ensimmäinen tukitaan? Yhä hän säikähtää äkkinäisiä liikkeitä ja saa pakottaa itsensä pysymään liikahtamatta, vaikka mieli vaatii kirkuen kyyristymään. Tapahtumista on jo pienen ihmi-

sen ikä, mutta Sirja jatkaa pakenemista. Yöajatuksista hän havahtuu tukehtumisen tunteeseen. Unessa kaulan ympäri kietoutuneet sormet jäävät paikoilleen koko päiväksi. Unet ovat lisääntyneet ja muuttuneet todentuntuisemmiksi. Mitä kauemmas aika vierii, sitä lähemmäs muistot tulevat.

Ovi kolahtaa. Sanelman ääni.

”Siinähan te olette”, Sirja pysähtyy lastenhuoneen kynnykselle. Sanelman posket hehkuvat epätavallisen kirkkaasti. Eemeli laskee kätensä Sanelman suun eteen juuri kun tyttö vetää henkeä aloittaakseen. Sirja ei pidä eleestä, se saa kylmät väreet juoksemaan selkärankaan pitkin.

”Torilla tapahtui pieni juttu. Sanelma kertoo samalla, kun näyttää läksykirjansa.”

Loput Eemeli puhuu englanniksi. Siitä on aikaa, kun Sirja on kuullut kieltä. Kielestä on tullut tarpeeton. Mutta se on kieli, jota Sanelma ei ymmärrä tässä maailmassa. Sanelman silmät kasvavat lautasen kokoisiksi ihmetyksestä. Tyttö oikein kihisee kysymyksiä. Sirjankin silmät laajenevat, mutta eivät ihmetyksestä.

Eemeli ja Sanelma menevät Sanelman ja Antin huoneeseen ja sulkevat oven. Antin muotoinen musta pilvi laahustaa Sirjan perässä keittiöön.

”Ihan epäreilua, että Sanelma pääsi torille ja Eemeli puhuu salakieltä ja minun täytyy vaan olla täällä.”

Sirja nyökkää ja asettaa vesipannun tulelle.

”Autatko Antti rakas? Viitsitkö lukea iltasadun pienille, kun osaat kertoa junatarinan niin hyvin? Minä laitan pannukakun uuniin, syödään sitä iltapalaksi.”

Antin silmiin syttyy pieni valonkipinä. Sirja tietää, että poikaa voi aina lahjoa ruoalla.